

ในพุทธวาทะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๒๔๕. เนาะ

ถาม : ๑๒๔๕. เรื่อง “สงสัยในข้อปฏิบัติครับ”

ก่อนอื่นผมกราบขอพระคุณหลวงพ่อก่อนที่เมตตาตอบข้อสงสัยที่เคยถามในหัวข้อ “วางอย่างใดคือวาง” ครับ วันนี้ผมอยากกราบขอโอกาสพระอาจารย์อีกครั้งหนึ่ง ขอพระอาจารย์ช่วยแนะนำสั่งสอน ชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติธรรมครับ แต่เดิมผมนับถือศาสนาแค่เพราะทำตามผู้ใหญ่ จุดเปลี่ยนของความคิดจริงๆ เกิดเมื่อราว ๔ ปีที่แล้ว ผมได้มีโอกาสบวชแทนบุญคุณพ่อแม่เป็นระยะเวลาสั้นๆ ก่อนที่จะต้องจากบ้านมาเรียนต่อต่างประเทศ

ผมไม่เคยแม้แต่บวชเณรมาก่อน คงเป็นวาสนาของผมที่เพื่อนบ้านที่สนิทกันได้ฝากฝังผมกับหลวงพ่อรูปหนึ่ง ท่านช่วยสั่งสอน ท่านให้ข้อคิดหลายๆ อย่างที่ผมไม่เคยคิดมาก่อน โดยรวมคือท่านสอนว่า “คนเราเกิดมาเพื่อหาความสุข” แล้วท่านก็สอนถึงความสุขแบบต่างๆ ที่คนเราต้องการ แล้วท่านก็ชี้แจงให้เห็นว่าแท้จริงความสุขเหล่านั้นไม่ใช่สิ่งยั่งยืน ท่านสอนถึงไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ และทิ้งประเด็นให้คิดว่าอะไรคือสุขแท้ ท่านเน้นความสำคัญจริงๆ ของการใช้ชีวิตอยู่ที่การวางใจให้ถูก สิ่งที่ท่านสอนแปลกใหม่และน่าสนใจ ผมจึงจำฝังใจเสมอมา แต่ตอนนั้นก็ยังไม่เข้าใจจริงๆ เท่าไร

ขณะที่บวชอยู่ผมมีโอกาสได้ทำวัตรเช้าและนั่งสมาธิ ผมไม่เคยนั่งสมาธิจริงจังมาก่อน แต่วันหนึ่งขณะนั่งสมาธิประจำวัน คุณมหายใจ ผมรู้สึกว่ามีจิตเกิดสงบขึ้นมา มีอาการเหมือนใจแยกออกห่างจากอารมณ์ ขณะนั้นผมเห็นความคิดต่างๆ ลอยขึ้นมาเองและดับไปเอง หลังจากนั้นนั้นก็เลยเชื่อว่าไตรลักษณ์มีจริง อริยสัจ ๔ ก็มีจริงๆ ดังนั้น

ธรรมะข้ออื่นๆ ก็คงเป็นเรื่องจริง ทำให้ผมสนใจศึกษาข้อธรรมต่างๆ และวิธีปฏิบัติธรรมเพิ่มเติมมาตลอด

ผมเป็นคนชอบคิด ปัจจุบันนี้ผมนั่งสมาธิประจำวันโดยใช้หลักหลวงพ่อดำที่ เคยอ่านมา คือปล่อยใจให้คิด แต่เราตามรู้ไปเรื่อยๆ ก็เห็นว่าความคิดบางอย่างเกิดขึ้นมาเอง ความคิดบางอย่างเกิดเพราะเราตั้งใจให้เกิด ทำแบบนี้ก็เกิดสภาวะใจแยกจากอารมณ์แบบตอนบวชได้บ่อยๆ เมื่อใจสงบแล้วผมก็ยกเรื่องที่ตั้งใจว่าจะพิจารณาในวันนั้นขึ้นมาพิจารณา ผมเข้าใจว่านี่คงเป็นสมาธิ แต่ก็คงเป็นเพียงแค่ขั้นต้นๆ ผมเข้าใจว่าการได้สมาธิที่ลึกกว่านี้จะยิ่งส่งผลดีต่อการปฏิบัติ จึงอยากขอคำแนะนำจากพระอาจารย์ว่า ทำอย่างไร จึงจะเกิดสมาธิขั้นที่ลึกไปกว่านี้ หรือในที่สุดทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงอัปนาสมาธิได้

นอกจากเฝ้าดูความคิด ะยะหลังนี้ผมเริ่มดูสิ่งอื่นเพิ่มเติม สิ่งที่ชอบดูมากคือ อាកารของใจ ปกติในชีวิตประจำวันผมจะรู้ว่าวันนี้เกิดอารมณ์ด้านลบ เช่น โกรธ หงุดหงิด หรือทุกข์ใจเพราะเรื่องอะไรบ้าง ขณะที่เกิดอารมณ์พวกนั้นก็พยายามห้ามตัวเองอย่าให้ทำอะไรแย่ๆ ออกไป ซึ่งก็ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แต่จะจำได้เสมอว่าอารมณ์เหล่านั้นเกิดเมื่อมีเรื่องอะไรมากระทบ เมื่อกลับถึงบ้านก็จะทำความเข้าใจ เมื่อใจสงบลงบ้างแล้วก็จะยกเรื่องนั้นขึ้นมาพิจารณาเพื่อหาว่าผมวางใจต่อ หรือเรื่องที่มากระทบผิดไปอย่างไร

บางครั้งก็ได้ข้อสรุปว่าเราทุกข์เพราะเราอยากได้สิ่งต่างๆ ที่เข้ามากระทบเราเป็น อย่างที่ใจเราชอบ สิ่งที่เราต้องการขัดแย้งกับความจริงเราจึงทุกข์ แต่ถึงจะเข้าใจแบบนี้ แต่บางทีพอเจอเรื่องเดิมๆ มันก็ยังเกิดหงุดหงิดขึ้นมาอยู่บ้าง ถึงจะไม่มาก ไม่นานเท่าแต่ ก่อน แต่ก็ยังหงุดหงิด ผมควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อไปจึงจะไม่ต้องหงุดหงิดครับ

ปัญหาอีกข้อที่ผมเจออยู่คือนั่งสมาธิไม่ทน นั่งไปราวๆ ครึ่งชั่วโมงก็จะเกิดปวด ขา ไม้ไหว ใจก็เอาแต่ฟุ้ง พิจารณาอย่างไรไม่ได้เลย ก็เลยต้องออกจากสมาธิทุกที จึงอยากทราบว่าวิธีการแก้ไขอย่างไร และพิจารณาทุกข์เวทนาทางกายอย่างไรครับ

ตอบ : คำถามคือ “สงสัยในข้อปฏิบัติ”

นี่เริ่มสงสัย คนเราถ้าใช้ชีวิตโดยประจำวัน ก็ใช้ชีวิตประจำวันของเราไป แล้วเวลาเรามีการศึกษา พอมีการศึกษาขึ้นมา เราศึกษาแล้วมันเป็นวิทยาศาสตร์ พอเป็นวิทยาศาสตร์แล้วเราจะโต้แย้งไง เขาบอกวิทยาศาสตร์กับธรรมะมันจะขัดแย้งๆ กันตลอด ถ้าวิทยาศาสตร์ต้องพิสูจน์ๆ เพราะวิทยาศาสตร์มีที่มาที่ไป เพราะใครศึกษาทางวิทยาศาสตร์แล้วก็เชื่อมั่น แล้วพอพิจารณาเรื่องธรรมะ ธรรมะนี่เลื่อนลอย ธรรมะนี่ไม่มีที่มาที่ไป ธรรมะนี่เป็นศรัทธาอย่างเดียว

นี่ความคิดของเราส่วนใหญ่จะคิดกันแบบนั้น แต่จริงๆ คนปฏิบัติแล้วธรรมะลึกซึ้งกว่าวิทยาศาสตร์ แล้วมีที่มาที่ไปชัดเจนกว่า มีที่มาที่ไปชัดเจนกว่า วิทยาศาสตร์พิจารณาได้แต่ในเรื่องสสาร เรื่องสิ่งที่พิสูจน์ได้ทางทฤษฎี ทางที่เราพิสูจน์ เราเห็น แต่วิทยาศาสตร์ยังเจริญก้าวหน้าไปกว่านี้อีกเยอะ สิ่งที่เรายังคิดไม่ได้ ยังคิดต่างๆ มันยังมีของมันอยู่ สิ่งที่มีอยู่มันมีของมันอยู่ แต่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกธรรมะมีอยู่ ธรรมะมีอยู่ไฉน

พอธรรมะมีอยู่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรมะขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เวลาเจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็บอกเขาเป็นศาสดาเหมือนกัน เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่ขนาดเจ้าชายสิทธัตถะยังไม่เชื่อเลย เพราะอะไร? เพราะศึกษาจบกระบวนการของเขาแล้ว แต่เจ้าชายสิทธัตถะก็ยังมีความทุกข์อยู่ในใจ เวลาเจ้าชายสิทธัตถะมาปฏิบัติของเจ้าชายสิทธัตถะเอง พอจิตสงบเข้าไป นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ วิชชา ๓ ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว นี่ก็เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นพุทธศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทางพุทธ วิทยาศาสตร์ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

ทีนี้เราเรียนวิทยาศาสตร์กัน วิทยาศาสตร์ทางทฤษฎีไฉน วิทยาศาสตร์ทางปริยัติไฉน วิทยาศาสตร์ทางโลกไฉน แต่ถ้าเราปฏิบัติเข้าไปมันก็เป็นวิทยาศาสตร์เหมือนกัน แต่วิทยาศาสตร์มันเป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันติทวิโกที่คนรู้ได้ วิทยาศาสตร์นะ คู่อินส์ไตน์ ทฤษฎีสัมพัทธภาพของเขา แบบว่าขณะที่เขาพิสูจน์ได้ เขารู้ของเขาได้ตามความเป็นจริง แต่การพิสูจน์ต้องพิสูจน์มาเมื่ออินส์ไตน์ตายไปแล้วถึงจะพิสูจน์กันได้ เพราะเครื่องมือมันยังไม่มีไฉน วิทยาศาสตร์ที่อินส์ไตน์เขาวางไว้ แบบว่าค้นคว้าแล้วเราพิสูจน์กัน

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ ปัจจัยตั้ง สันทิฏฐิโก แล้วพิสูจน์พิสูจน์ทางไหนล่ะ? เวลาพิสูจน์ขึ้นมา พิสูจน์ขึ้นมาโดยปัจจัยวัคคีย์ ปัจจัยวัคคีย์เป็นพระอรหันต์มา ๕ องค์ ยสะอีก ๖๐ องค์ นี่ก็พิสูจน์กันไง พิสูจน์กันความจริง แต่พิสูจน์แล้ว พิสูจน์มาแล้วมันทำได้ทำได้ อย่างนั้น แต่เวลาพวกเราเราศึกษาทางวิทยาศาสตร์ แต่เรื่องธรรมะเราอยากพิสูจน์ เราศึกษาได้ เราเข้าใจได้ ศึกษา ๘ ประโยค ๑๐ ประโยคเราเรียนจบหมดแหละ แต่เวลาปฏิบัติมันไม่ได้ พอปฏิบัติไม่ได้มันจะพิสูจน์กันอย่างไรล่ะ?

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาเรามีปัญญาขึ้นมาเราก็คิดของเราว่าเป็นแบบนี้ เป็นแบบนี้ ใช่มั้ย? ฉะนั้น เวลาทางโลกมันถึงว่าขัดแย้งกันๆ ความจริงไม่ได้ขัดแย้งกัน แต่ขัดแย้ง เพราะกิเลสมันทำให้ขัดแย้ง ขัดแย้งเพราะคนๆ นั้นขัดแย้ง เพราะความสงสัยไง ความสงสัย ความวิตกกังวลในใจมันพาให้ขัดแย้ง พอขัดแย้ง ถ้ามีความเชื่อปีบมัน จะเข้ามาได้แล้ว

พอความเชื่อ เริ่มต้นก่อนจะไปเมืองนอกไปศึกษากับพระองค์หนึ่ง ถ้าพระนี่พระเจ้าสอนตามหลักวิชาการ ถ้าวิชาการเราก็คิดได้ นี่ทางวิชาการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไลน์สไตน์บอกไว้ทฤษฎีสัมพัทธภาพใครก็พูดได้ แต่เวลาจะพิสูจน์กันต้องมีเครื่องมือนะ นี่บิกแบงต่างๆ ที่เขาเอาอนุภาคกับอนุภาคชนกันนั้นนะ ต้องสร้างเครื่องมือขึ้นมา เร่งอนุภาคขึ้นมาให้มันชนกัน ให้มันเกิดปรากฏการณ์ขึ้นมา ให้เห็นว่าจริงหรือเปล่า

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติขึ้นไปแล้ว นี่จิตสงบจริงหรือเปล่า? เวลาเกิดมรรคญาณจริงหรือเปล่า? ถ้าพิสูจน์มันพิสูจน์จากหัวใจใจ ฉะนั้น เวลาพระเจ้าเสนอทฤษฎีมา เราไปบวชกับเขา แล้วเขาเสนอมา นั้นนะอย่างนั้นทำให้เราได้คิดใจ พอเราได้คิดขึ้นมาเราก็คิดอยากพิสูจน์ พอพิสูจน์ขึ้นมาจะมีการปฏิบัติ

ฉะนั้น เราปฏิบัติไป อย่างเช่นที่บอกว่า

ถาม : เวลาเรานั่งปฏิบัติไป ทำวัตรเสร็จแล้วนั่งปฏิบัติไปมันมีอาการเหมือนใจแยกห่างออกจากอารมณ์

ตอบ : ใจแยกห่างจากอารมณ์มันเริ่มรู้ เริ่มเห็น ถ้าจิตมันจะสงบมันจะมีอาการของมันแปลกๆ ไปอย่างนั้นแหละ อาการว่าแปลกๆ แปลกๆ ไม่ใช่เข้าโรงพยาบาล ศรีชัญญานะ มีอาการแปลกๆ แล้วก็ส่งโรงพยาบาล ใจแปลกๆ อย่างนั้น แปลกๆ อย่างนั้นขาดสติ ขาดสติ เห็นไหม ต้องให้คนอื่นเป็นคนบอกว่าเรานี้ปกติหรือไม่ปกติ ต้องให้หมอเป็นคนวินิจฉัย

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา บังคับตั้ง สติปัญญาเราเป็นคนพิสูจน์ สติปัญญาของเรา สติของเรา จิตของเรา ความรู้สึกของเรามันพิสูจน์ อาการที่มันแยกออกจากอารมณ์ ใจที่แยกออกจากอารมณ์เรารู้ของเรา นี่แยกจากอารมณ์เรารู้แล้ว มันเริ่มปล่อย มันเริ่มมีระยะห่าง มีต่างๆ คนเรามีสติ มีสัมปชัญญะ จะทำอะไร จะคิดสิ่งใดมันก็ไม่รู้วาม ไม่รู้วาม ไม่ไปตามอารมณ์ เพราะเรามีสติปัญญาทันความคิดเรา

นี่ทันความคิดเรามันแค่รู้เท่า จากที่เมื่อก่อนอารมณ์เป็นเรา ทุกอย่างเป็นเราไปหมดเลย พอมันรู้เท่านี้ตามรู้ตามเห็น รู้ถึงความรู้สึกของเรา รู้เท่ารู้ทันของเรา รู้แจ้งแทงตลอดมันปล่อยหมดนะ ถ้ามันปล่อยหมด ปล่อยหมดอย่างนี้มันก็เข้ามาสมณะทั้งนั้นแหละ นี่วิธีการปฏิบัติทั้งหมดทุกวิธีการ ผลของมันคือสมณะ ผลของมันคือการปล่อยวาง ปล่อยวางเพราะจิตมันต้องปล่อยวางเป็นธรรมดา ถ้าจิตไม่ปล่อยวางเข้ามา เวลาเกิดภาวนามยปัญญาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ทำความสงบของใจ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำความสงบของใจด้วยการปฏิบัติอานาปานสติ

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ ทำไมปัญจวัคคีย์ไม่บอกว่าให้ทำอานาปานสติก่อนแล้วค่อยเทศน์ล่ะ? เพราะปัญจวัคคีย์เขาปฏิบัติของเขาอยู่ จิตของเขาสงบได้อยู่ แต่มันยังไม่มีทางวิชาการ ไม่มีความรู้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักษุฯ เลย เพราะปัญจวัคคีย์ปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี ปฏิบัติอยู่ ทำความสงบของใจเข้ามามันมีความสงบอยู่ แล้วเวลาเทศน์ถึงวิชาการเข้าไป ก็พิจารณาเข้าไปมันก็เป็นผลขึ้นมา

ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เห็นว่าจิตมันวางเข้ามา นี่อาการมันเริ่มมีของมันขึ้นมา ฉะนั้น ทำให้เราเชื่อ เขาบอกให้เชื่อ เห็นไหม ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์จริง นี่เขาพอเห็นอาการจริงๆ ก็เลยเริ่มมีความเชื่อว่าไตรลักษณ์มีจริง อริยสัจมีจริง ถ้ามีจริงมันก็

เป็นไปได้ ฉะนั้น เวลาปฏิบัติมา สิ่งนั้นปฏิบัติมาแล้วใช่ไหม พอในปัจจุบันนี้ ในปัจจุบันนี้เราไม่ใช่กำหนดพุทธโธ เราไม่ใช่กำหนดต่างๆ เราใช้ตามความคิดไป ถ้าตามความคิดไป มันก็รู้เท่ารู้ทัน รู้เรื่อยมา มันรู้เห็นของมัน ก็เป็นความจริงของมันขึ้นมา ถ้าเป็นความจริง เป็นความจริงนี้เป็นปัจจัยตั้งนะ

เวลาคนปฏิบัติ เวลาคนปฏิบัตินะมันแบบว่าเราได้ประโยชน์ใน อย่างเช่น โดยทั่วไปหมอเขาจะบอกว่าให้คนนี่นะให้รู้จักการกินอาหาร รู้จักการออกกำลังกาย โรคภัยไข้เจ็บมันจะมีน้อย จิตใจของคน ถ้าคนปฏิบัติจิตจะเข้มแข็ง จิตใจจะแข็งแรง จิตใจที่แข็งแรงมันก็ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าจิตใจที่มันอ่อนแอ กระทบอะไรมันก็มีแต่ความรู้สึก มีแต่ความทุกข์ ประสบสิ่งใดก็มีแต่ความทุกข์ แต่เราฝึกหัดปฏิบัติของเรา เราฝึกสติของเรา เราใช้ทำสมาธิของเรา จิตใจมันได้ออกกำลังกาย มันได้ปฏิบัติของมันมันก็เข้มแข็ง พอเข้มแข็ง ไปเจอเชื้อโรค ไปเจอต่างๆ ถ้ามีภูมิต้านทานมันก็ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

นี่ก็เหมือนกัน ทีนี้เราปฏิบัติของเรา เราปฏิบัติของเราให้จิตใจเราแข็งแรง พอแข็งแรงมันเจออะไรกระทบบ้าง มันก็ไม่ไหลไปตามอารมณ์นั้น ถ้าทำความสงบมากขึ้น มันก็เป็นปกติ คำว่าปกติ คุณคนเราดี คนเราร่างกายแข็งแรง ไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วยเลย พอหมดอายุขัยก็ต้องตาย จิตถ้าแข็งแรงขนาดไหน จิตมีหลักมีเกณฑ์ขนาดไหนมันก็เวียนตายเวียนเกิดทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น พอจิตมันแข็งแรงแล้วเราถึงจะฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาคือการฝึกหัด พอฝึกหัดใช้ปัญญามันจะเกิดมรรคญาณ มรรคคือมัคโคทางอันเอก ทางอันเอกคือการชำระล้างกิเลส พอชำระล้างกิเลสมันก็จะแก้ไขการเกิด การตายเลย ศาสนาพุทธสอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ คือไม่เกิด แต่เกิดมาแล้วพระพุทธเจ้ายังต้องนิพพานไป คนเกิดมามีเศษส่วน มีสิ่งที่เหลือ มีเวรมีกรรม บุคลาธิษฐาน ธรรมาธิษฐานมันมีของมันอยู่ ถึงที่สุดแล้วมันก็ต้องทิ้งไป พอทิ้งไป ทิ้งไปก็ไปเวียนตายเวียนเกิดตามโลกเขา แต่ถ้าที่สุดแล้วมันทิ้งไป มันไม่เกิด นี่พอไม่เกิดมันถึงจบ นี่หลักของศาสนา

ฉะนั้น หลักของศาสนา เราเกิดมาทางโลกเราต้องมีการศึกษาเพื่อเป็นความรู้ของเรา แล้วจะประกอบสัมมาอาชีวะอย่างไร พอประกอบสัมมาอาชีวะแล้ว เราจะปฏิบัติอย่างไรเพื่อประโยชน์กับเรา ฉะนั้น สิ่งที่ปฏิบัติมามันก็ต้อง ถูกต้อง ใช้ได้ ทีนี้ใช้ได้

ถาม : นี่ผมตรวจสอบการปฏิบัติ จึงขอคำแนะนำจากท่านอาจารย์ที่จะเกิดสมาธิลึกขึ้น พอเห็นประโยชน์ขึ้นมาแล้ว ถึงที่สุดแล้วอยากจะเข้าถึงอัปนาสมาธิ

ตอบ : คำว่าอัปนาสมาธินะ หลวงตาท่านพูดบ่อย “ถ้าไม่เคยเข้าอัปนาสมาธิ คนไม่เคยรวมใหญ่ จะไม่รู้สึกว่าอาการรวมใหญ่เป็นแบบใด”

ในภาคปฏิบัติขึ้นมา แม้แต่สมาธิก็ยังไม่รู้ แล้วเวลาอัปนาสมาธินี้ไม่ต้องพูดถึงเลย ในปัจจุบันนี้พูดถึงว่ารวมใหญ่ทำได้ยากมาก ทำได้น้อยมาก หลวงตาท่านบอกว่าท่านศึกษาอยู่ ๗ ปี นี่ศึกษาอยู่ด้วย ปฏิบัติด้วย ใน ๗ ปีท่านเคยเป็นอย่างนี้ เป็นรวมใหญ่เป็นอัปนาสมาธิ เป็นสักแต่ว่ารู้โดยปล่อยจนละเอียดเลย ๓ หน ๗ ปีได้ ๓ หน

คนที่มีความฉลาดขนาดนี้ละ นี่หลวงตาท่านเป็นผู้ที่มีความฉลาดมาก เวลาท่านสิ้นสุดแห่งทุกข์ไปแล้ว เวลาท่านเอาอำนาจสมาธิของ ท่านมาช่วยจรโลงสังคม มาค้าจุนประเทศ มาค้าจุนสังคม คนไม่มีบารมีจะทำอย่างนี้ได้อย่างไร? ขนาดคนมีบารมีขนาดนี้ละ เวลาปฏิบัติ ๗ ปีเรียนหนังสืออยู่ด้วย ทำสมาธิได้แค่ ๓ หน สมาธิเข้าอัปนาสมาธิ

ฉะนั้น อย่างของเรา อย่างผู้ถาม ผู้ถามถ้ามีบารมีมาก ถ้ามีบารมีมาก ทำนี้ก็ทำได้ แต่ถ้ามันไม่มีบารมี หรือว่าทำแล้วมันไม่เข้าถึงอัปนาสมาธิ เราทำสมาธิ สัมมาสมาธิแล้วใช้ปัญญาพิจารณาของเราไป มันไม่เข้าถึงตรงนี้ก็ไม่ได้ คำว่าเข้าอัปนาสมาธิ นี่ชื่อว่าอัปนาสมาธิ แต่เวลาคนทำ จิตมันเข้าไปขณะมันก็คิดว่าเป็นอัปนาสมาธิ คนนอนหลับมันก็คิดว่ามันเป็นอัปนาสมาธิ เพราะว่าเป็นอัปนาสมาธิ มันก็อธิบายคำว่าอัปนาสมาธิไป ตอนนี่เลยฟันเฟืองว่าอัปนาสมาธิเป็นแค่ไหนไง แต่ถ้าคนเคยเข้าไปถึงอัปนาสมาธินี้ฟังออกเลย อย่างไรถึงเป็นอัปนาสมาธิ

อัปนาสมาธิคือรวมใหญ่ เห็นไหม บอกว่าเราพิจารณากายแล้วปล่อยกาย วางกาย สมาธิมันก็วางได้ วางได้ตรงอัปนาเน อปันาหมายความว่าเข้าอัปนาสมาธิมันสักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้ นี่จิตใจในร่างกายเรา จิตในร่างกายเรามันวางหมด มันวางหมดจนมันไม่รับรู้เรื่องร่างกาย ถ้ามันรับรู้เรื่องร่างกายนะ นี่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ลมพัดมาหูต้องได้ยิน สัมผัสที่ลมผ่านมามันต้องรับรู้ แต่ถ้าอัปนาสมาธิมันสักแต่ว่ารู้ คือมันดับหมดไป

มันดับเรื่องอายตนะ คือคัดเอาที่มันตัด มันตัดไม่ออกรับรู้ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันตัดเลยมันสักแต่ว่า มันจะไม่ได้รับรู้สิ่งใดเลย ไม่มีเสียง ไม่มีสิ่งใดเข้าถึงใจดวงนั้นเลย มันปล่อยวางกายได้ตามความเป็นจริงเลย แต่ปล่อยวางด้วยสมาธิ เวลามันคลายตัวออกมา มันคลายออกมามันเริ่มรับรู้สึกลับ มันก็ออกมารับรู้แล้ว ฉะนั้น ว่าทั้งกายๆ นี้ทั้งอย่างไร? อธิปนาสมาธิเข้าไปแล้วมันจะมีปัญหาอย่างไร

ฉะนั้น เขาถามว่า

ถาม : จะทำอย่างไรให้เข้าอธิปนาสมาธิ

ตอบ : ที่เราพูดแบบนี้เราพูดให้ไม่ต้องวิตกกังวลใจ เราไม่ต้องวิตกกังวลว่า จะต้องเข้าอธิปนาสมาธิ จะเป็นอธิปนาสมาธิหรือไม่เป็นอธิปนาสมาธิให้จิตมันตั้งมั่น ถ้าจิตตั้งมั่น จิตแข็งแรง จิตแข็งแรงแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาไปเลย ไม่ต้องรอให้เป็นเศรษฐีก่อนแล้วค่อยกินข้าว แล้วตั้งแต่นี้ไปจนกว่าจะเป็นเศรษฐีอดข้าวไป อดจนตายเลย อดไปรอกินข้าวตอนเป็นเศรษฐี

นี่ก็เหมือนกัน ไม่ต้องฝึกหัดใช้ปัญญาเลย จะไปใช้ปัญญาตอนเป็นอธิปนาสมาธิ นี่กินข้าว จะเศรษฐี คนทุกข์ คนจนเข็ญใจก็ต้องกินอาหารทั้งนั้นแหละเพื่อดำรงชีวิต จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันมีหลักเกณฑ์ มันแข็งแรงแล้วก็พิจารณาปัญญาของเราไป เราคนทุกข์ คนจนเราก็มีแค่ข้าวราดแกง ไอ้คนที่เขาจะมีเงินมีทอง เขาจะกินหุหลามน้ำแดงอะไรก็เรื่องของเขา เขากินหุหลามน้ำแดงเพราะเขามีสตางค์ใช่ไหม? ไอ้เรามันคนไม่มีสตางค์เราก็กินข้าวราดแกงมันจะเป็นไรไป กินข้าวราดแกงก็อิ่ม หุหลามก็อิ่มเหมือนกัน อ้าว ถึงเวลาแล้วถ้าเรามีเงินมีทองขึ้นมาเราอยากกินหุหลามบ้างมันก็กินได้

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันสงบแล้วเราพิจารณาของเรา เรามีปัญญาเราก็ทำของเราได้ ถึงตอนนั้นนะเราพิจารณาของเรา จนถ้ามันใช้ปัญญาไปมันเป็นไป เพราะอธิปนาสมาธิมันเกินสมาธิในมรรค มรรค นี้สัมมาสมาธิในมรรค ๘ นะ สัมมาสมาธิ สัมมาสติ สัมมาทัมมันโต สัมมาอาชีโว คำว่าสัมมามันสมควรของมัน แต่อธิปนา ถ้าไม่สัมมา นี้มรรคไม่สามัคคี มรรคไม่สามัคคี สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำลังมากกว่ามันไม่รวมตัว คือไม่สมควร ความสมควรของมันแค่อุปจารสมาธินั้นแหละมันก็สมควรแล้ว ถ้ามันใช้ปัญญาเป็น มันทำของมันเป็น

ฉะนั้น คำว่าอัปปนาสมาธิมันเข้าไปพักได้ คำว่าอัปปนาสมาธิมันมีพระองค์หนึ่ง จะบอกว่าเข้าอัปปนาสมาธิแล้วปัญญามันจะเกิดเอง ทุกคนจะรอดตรงนี้ แล้วอัปปนาสมาธิ คือนั่งหลับทั้งนั้นละ นั่งสัปหงกเขาว่าเป็นอัปปนาสมาธิ คือนั่งแล้วก็รอ เข้าอัปปนาสมาธิ แล้วก็รอปัญญา มา คือมันขาดวรรคขาดตอน คือมันไม่ต่อเนื่อง การปฏิบัติมันไม่เป็น สัจจะ มันไม่ต่อเนื่องกันไป แต่ถ้าการปฏิบัติเป็นสัจจะนะ พอดีมันสงบ มันแข็งแรงแล้ว เราก็พิจารณาของเราไป พิจารณาของเราไป เวลามันเป็นไป มันรวมลง กายเป็นกาย จิต เป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ คือมันแยกหมดแล้วจิตรวมลง รวมลงแล้วมันปล่อยอีก ปล่อยอีก มันรู้อีก อยู่ มันไปอีกไกลเลย นี่ถ้ามันไปแบบนั้น มักโคทางอันเอกเอาตรงนั้น

ฉะนั้น ที่พูดนี้เพราะว่าคำว่าอัปปนาสมาธิ ถ้าคนมีอำนาจวาสนาเขาทำเป็นปกติ ณะ คนที่มีอำนาจวาสนาเขาทำได้ปกติเลย นี่หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ฝั้นเรื่องนี้สบายมาก เพราะท่านมีความชำนาญทางนี้ นี่จะรู้วาระ รู้สิ่งต่างๆ แปลกประหลาดมหัศจรรย์ ท่านรู้ ของท่าน แต่รู้ในใจของท่าน แล้วท่านเก็บไว้ในใจของท่าน เพราะท่านรู้ว่าใจที่เป็นอย่าง นี้มันหาได้ยาก แล้วจะเอาความรู้แบบนี้มาบอกให้ทุกคนต้องรู้เหมือนเรา มันไม่มีหรอก

ฉะนั้น ท่านรู้ของท่าน ท่านรู้ท่านถึงไม่พูดเลยนะ ท่านรู้ท่านไม่ค่อยพูดหรอก ถ้า เป็นคราวจำเป็นท่านจะบอกว่าไอ้นั้นเป็นอย่างนั้น ไอ้นั้นเป็นอย่างนั้น แต่ท่านไม่พูด ออกมาหรอก ถ้าพูดออกมาแล้วนะ ไอ้คนก็อปี่มันมีเยอะ ไอ้คนก็อปี่มันจะไปใช้กิน ฉะนั้น อัปปนาสมาธิถ้ามันทำได้ก็สาธุ ถ้าทำไม่ได้เราก็เก็บของเราไว้ เราก็ปฏิบัติของเรา ไป นี่พูดถึงอัปปนาสมาธินะ

ถาม : ระยะเวลาหลังผมดูสิ่งต่างๆ เพิ่มเติม การชอบดูต่างๆ

ตอบ : นี่เราใช้ปัญญาของเราไป ปัญญาเราพิจารณาของเราไปมันเป็น ประโยชน์ทั้งนั้นแหละ นี่การฝึกหัดใจ นี่สิ่งต่างๆ ทำมา แล้วทำมานะ ถ้าเราใช้ความคิด ไป สติปัญญาเราตามไป ปฏิบัติมาแล้วก็คือการปฏิบัติ นี่คำถามว่าเขาต้องการให้เราเช็ค ใจว่าทำอย่างนี้มันถูกต้องไหม แล้วมันควรจะทำอย่างไรต่อไป ถ้าควรทำอย่างไรต่อไป มันอยู่ที่สมมุติของเรา

สิ่งที่ชอบดูมากคืออาการของใจ ปกติชีวิตประจำวันต่างๆ ดูอย่างนี้มันเป็นปัญญา เป็นปัญญาคือเป็นปัญญาแบบพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ

นี่สมาธิมันจะไม่ลึกซึ่งเหมือนเจโตวิมุตติ เจโตวิมุตตินี้พระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะกำหนดพุทโธ กำหนดพุทโธเข้าไป เป็นพระโสดาบันแล้วนะ เวลาปฏิบัติถึงที่สุดกำลังสัปหงกโงกวง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนเลย ไปสอนว่าให้ตริกในธรรม ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้มองดูดาวไป อย่าให้มันลงไปทางใดทางหนึ่ง ให้มันเป็นมัชฌิมาอยู่แล้วพิจารณาไป จนพระโมคคัลลานะเป็นพระอรหันต์ไป

แต่เวลาพระสารีบุตรใช้ปัญญา เห็นไหม ปัญญาไตร่ตรองต่างๆ ใช้ปัญญา มีปัญญาเทียบเคียงมาก ฉะนั้น ถ้าใช้ปัญญามันใช้ปัญญาไม่ลงแบบพระโมคคัลลานะ คือมันไม่ลงแบบสมาธิ เป็นอุปนาทที่ว่าลึกๆ นั่นนะ อุปนาทสมาธินะมันอาศัยสมาธิเป็นหลัก นี่ฝ่ายพระโมคคัลลานะจะเป็นเจโตวิมุตติ จะมีความรู้ความเห็นแปลกๆ แปลกๆ เป็นความรู้ความเห็น แต่ปัญญาที่จะละเอียดลึกซึ้ง ละเอียดลึกซึ้งแบบพระสารีบุตร นี่ผู้ที่ใช้ปัญญา

ฉะนั้น เราใช้ปัญญาแยกแยะอย่างนี้ เราใช้ปัญญาของเราไป มันมีปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ ไม่ต้องไปห่วง ห่วงอย่างเดียว ห่วงว่าเราได้ทำความเพียรจริงหรือเปล่า เราได้ทำความเพียรเป็นปกติ เป็นปัจจุบันไหม ถ้าเป็นปัจจุบันขึ้นมามันจะรู้ขึ้นมา ไม่ต้องไปห่วงเรื่องนั้นเลย ฉะนั้น ถ้าเป็นปัญญาขึ้นมา แยกแยะอย่างนี้เราทำมา แล้วเราบอก

ถาม : ถึงเวลาแล้ว อารมณ์หนึ่ง วันหนึ่งๆ มาทบทวนอารมณ์ของตัวเอง

ตอบ : ถูกต้อง อย่างที่เวลาปฏิบัติ เห็นไหม วันๆ หนึ่งเราพุทโธของเรา พุทโธของเรา นี่หลวงตาท่านเปรียบเทียบเหมือนวัวของเรา วัวของเราคือใจของเรา วัวของเรา นี่วัวผูกไว้ ใจของเราผูกไว้กับพุทโธ ผูกไว้กับปัญญาอบรมสมาธิ ผูกไว้กับปัญญา เวลาเราใช้งานเราก็ไปเอาวันนั้นออกไถนาได้เลย วัวปล่อยมันปล่อยอยู่ในป่าในเขา เวลาจะใช้งานมันก็ต้องไปหาวัวใช้ไหม?

วันๆ หนึ่งเราไม่ได้กำหนดพุทโธเลย วันๆ หนึ่งเราไม่ได้ใช้สติปัญญาเลย ก็ปล่อยใจมันไปเร่ร่อนทั้งวันเลย พอทำวัตรเสร็จ กลางคืนก็จะนั่งสมาธิ มันหาวัวไม่เจอ นี่ตัวอยู่ในห้องนะ ห้องพระ ให้อาหารพระสวดมนต์เสร็จหาวัวไม่เจอ มันจะออกไปหา วัวไปไหนไม่รู้ แต่ถ้าพูดถึงเราผูกของเราไว้ พุทโธไว้ทั้งวันเลย พอทำวัตรเสร็จ ทำวัตรสวดมนต์เสร็จ นี่วัวอยู่กลางอก เราก็นั่งของเราไปเลย

ฉะนั้น ที่เขาบอกว่าใช้ปัญญาทั้งวันๆ นี่ถูกต้องดีงาม ฉะนั้น สิ่งที่มีบางครั้งเราก็ใช้
 นี้ความขัดแย้งขณะในปัจจุบันนี้ ก็คือเวลาทำไปแล้วมันเกิดความหงุดหงิด ใจความ
 หงุดหงิดนี่นะ คนเราเวลาปฏิบัติแล้วบอกว่า เอ๊ะ คนปฏิบัติทำไมชอบมีอารมณ์โกรธมาก
 เสี่ยงกระทบหน่อยก็ไม่พอใจ เสี่ยงกระทบหน่อยไม่พอใจ นี่ถ้าผ้าขี้ริ้ว ผ้าเช็ดเท้า เช็ดเท้า
 จนลีดำนินทเลย มันก็ไม่เห็นว่าความสะอาดเป็นแบบใด แต่ผ้าเช็ดเท้า ผ้าขี้ริ้วที่ซัก
 สะอาด เวลาใครเอาความสกปรกมา ใครเช็ดหน่อยมันก็มีสิ่งสกปรก

จิตใจที่ฝึกหัดภาวนามันจะเป็นอย่างนี้แหละ เหมือนใจมันได้ชักได้พอกจากการ
 พุทโธ พุทธานสติ การชักพอกแบบปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันมีความสกปรกเข้ามามัน
 ก็หงุดหงิด ใจหงุดหงิดๆ เมื่อก่อนไม่หงุดหงิด เวลาความคิดนี้ความคิดเป็นเรา คิดว่าชอบ
 จะไปกินเหล้าไปเลย ไปเที่ยวนี้ไปเลย แต่เดี๋ยวนี้พอจะคิดมันหงุดหงิด มันไม่อยากจะไป
 ใจมันเริ่มมีความสะอาด จะบอกว่าคนปฏิบัติจะเป็นแบบนี้ เขาเรียกขวนะ คือตากี้โว หุกี้
 โว ใจกี้โว แต่ก่อนใครจะพูดอะไรก็เชื่อเขาไปหมดเลย แต่พอพุทโธ พุทโธแล้วใช้ปัญญา
 อบรมสมาธิแล้วใจมันเริ่มสะอาด มันโว นี่พอมันโวบื้ออะไรกระทบมันจะหงุดหงิด มัน
 กระทบแล้วมันไม่พอใจ

อย่างเช่นเด็กๆ มาไล่ทุกวันมันไม่พอใจ มันหงุดหงิดๆ มันหงุดหงิดเพราะมันโว
 หูมันโว ตามันโว นี่คนภาวนาแล้วมันเป็นอย่างนี้ แล้วบอกทำไมมันหงุดหงิดๆ ถ้า
 หงุดหงิดแล้วก็บอก เออ ถ้าปฏิบัติแล้วมันก็เหมือนกับชื้อบื้อเลย อะไรมาก็ไม่เป็นไร มัน
 ก็ไม่ใช่ มันยังปฏิบัติมันยังชัดเจน พอมันชัดเจนขึ้นมามันก็หงุดหงิด คำว่าหงุดหงิดมันมี
 บ้าง หงุดหงิดจากสิ่งที่มีมันไม่พอใจใจ มันไม่พอใจคืออยากให้จิตสงบ อยากให้มันเป็นแต่
 ความดีตลอดเลย แล้วมันกระทบมันก็อย่างนี้ พอผิดมันก็หงุดหงิด หงุดหงิดเพราะมี
 สติปัญญาไง เราารู้ผิด รู้ถูก

ฉะนั้น อาการแบบนี้มันมีอยู่บ้าง ไม่ใช่ว่า อู๋ ปฏิบัติแล้วจะไม่รู้อะไรเลย เอาไฟ
 ก็ไม่เป็นไร สบาย อ้าว จี้เลย จี้เลย ไม่ใช่ไปปล่อยวาง มันก็เลยเป็นแบบนี้ มันก็มี
 หงุดหงิดบ้าง หงุดหงิด เห็นไหม เวลาปฏิบัติไปแล้วจะไม่ให้มีอะไรเลยมันก็มีนะ นี่พูด
 ให้พอเข้าใจใจ ไม่ต้องไปทุกข์ร้อน เพราะหงุดหงิดยังมีกิเลสอยู่

จิตมันสงบ จิตสงบก็คือความรุ่มเย็น พอมันไม่รุ่มเย็นหรือเข้าสมาธิยากก็ หงุดหงิดแล้วละ แล้วความหงุดหงิดคือกิเลส เรายังไม่ชำระล้างกิเลส เรายังไม่ใช้ปัญญา แยกแยะให้เห็นถูกเห็นผิด มันจะไปชำระล้างกิเลสนะ สักโยชน์มันขาดไปแล้ว ไอ้เรื่องนี้ มันจะเบาลงหรือขาดไปเลย แต่สิ่งที่ละเอียดอยู่ กามราคะหรือความฟุ้งใส นี่ความเศร้า หมองในใจมันก็ยังมียู่ ค่อยๆ ทำไป ของอย่างนี้มี มีเพราะผ้าสะอาด ผ้าที่มันสกปรกมัน โคนอะไรมันก็ไม่รู้ พอผ้ามันสะอาด พอมันเลอะมันก็เห็น

นี่ก็เหมือนกัน จิตมันเริ่มปฏิบัติอยู่ พออะไรไม่พอใจมันก็หงุดหงิด การหงุดหงิด นี้มันก็มีบ้าง ใจ ไม่ใช่คนตาย หลวงตาบอกไม่ใช่คนตาย คนเป็นเว้ย คนเป็นที่รับรู้ คนตาย ลีมันนอนตายเผาไฟยังไม่ร้องเลย ทำอย่างไร ไปแช่ตู้เย็น ไม่มีอากาศหายใจก็ไม่เป็นไร คนตายนี้ ไม่หงุดหงิดเลย แต่เราหงุดหงิดไม่เป็นไร

ถาม : ปัญหาอีกข้อหนึ่งคือผมนั่งสมาธิไม่ทน นั่งได้ราวครึ่งชั่วโมงจะทนปวด ขาไม่ไหว ใจจะฟุ้งซ่าน

ตอบ : ไอ้กรรมนี้มันเป็นขันติธรรมนะ มีความอดทน แล้วขันติธรรมถ้าจิต มันดี จิตมันปลอดโปร่งมันก็ผ่านได้ ถ้าจิตไม่ปลอดโปร่ง จิตมันมีอะไรกระทบมันก็มี ความขัดแย้ง ขัดแย้งเราก็ค่อยๆ ปฏิบัติเอา ค่อยๆ ของเราไป การฝึกหัด คุณก็ภาวนา ภาวนาเวลาเขาซ้อม ซ้อมมากกว่าแข่งเยอะมากเลย ไอ้ที่เราปฏิบัติถ้าจิตมันลงมันก็ดี ไป ถ้าจิตมันไม่ลงก็ค่อยๆ แก้ไขของเราไป ถ้าแก้ไขของเรานี้ฝึกหัดของเราไปเพื่อ ประโยชน์กับเรานะ

เรื่อง “ข้อสงสัยในการปฏิบัติ” นี้ตอบแล้วนะเรื่อง “ข้อสงสัยในการปฏิบัติ”

อันนี้มันจะเป็นปัญหาแล้ว ข้อ ๑๒๔๖.

ถาม : ข้อ ๑๒๔๖. เรื่อง “พุทธวจนะ”

ถ้าเราฟังแต่คำพุทธวจนะ แล้วปฏิบัติไปตามพุทธวจนะโดยไม่สนใจคำครูบา อาจารย์เลย เราสามารถที่จะบรรลุธรรมได้หรือไม่ครับ

ตอบ : “ได้ ได้ ได้ คัดขาดเลย แต่ แต่ทำได้จริงหรือเปล่านั้น? นี้โดยความจริง สามัญสำนึกพูดถึงเมื่อ ก็ บอกว่าถ้าเป็นวิทยาศาสตร์กับพุทธศาสตร์ที่มันขัดแย้งๆ กันไง ถ้าเราทำพุทธวาระเราก็ทำตามพระพุทธเจ้า แล้วโดยทั่วไปก็บอกว่านี่ทำตามพุทธพจน์ๆ พุทธวาระ ทุกคนปฏิบัติตามพุทธวาระ แล้วพุทธโฆ พุทธโฆ แล้วทำสมณะ พระป่าไม่ทำตามพุทธวาระ เวลาศึกษาก็ไม่ยอมศึกษา ศึกษาแล้ววางไว้

คุณคิดว่าศึกษานะ หลวงตาท่านเป็นพระมหา เวลาท่านศึกษาขึ้นมา เวลาท่านศึกษา ท่านอ่านแล้วท่านบอกว่าอ่านว่ามีสวรรค์ ท่านอยากไปสวรรค์ พอศึกษาไปถึงสวรรค์ เออ สวรรค์มันยังเวียนตายเวียนเกิด ไปถึงนิพพาน อยากไปนิพพาน แล้วศึกษาเป็นมหา เพราะท่านตั้งใจว่าเป็นมหาแล้วท่านอยากออกปฏิบัติ เวลาจะออกปฏิบัติขึ้นมา บอกว่า

“ถ้ามีใครแก้อ้อสงสัยว่านิพพานมีจริงหรือไม่มีจริง เราจะหาครูบาอาจารย์องค์นั้น ผากเป็นผากตาย จะปฏิบัติกับองค์นั้น”

แล้วขณะที่หลวงตาท่านออกไปหาหลวงปู่มัน ท่านไปอยู่กับพระอรหันต์หลายองค์นะ ก่อนที่จะไปเจอหลวงปู่มันท่านไปอยู่กับพระอรหันต์หลายองค์ แล้วพระอรหันต์องค์ที่หลวงตาไปอยู่ด้วยก็อยากจะให้หลวงตาอยู่ด้วย เพราะ เพราะคนที่ฝึกหัดปฏิบัติ คนที่มีแวว คนที่มีเป้าหมาย คนที่มีบารมีจะเป็นคนมีความเพียร มีความขยันหมั่นเพียร มีสติ มีปัญญา เด็ก คนที่ช่างเผือก พอมันมีแววทุกคนก็อยากจะเอาไว้ปฏิบัติ

หลวงตาค่อนที่จะไปหาหลวงปู่มัน ท่านบอกท่านไปอยู่กับพระหลายองค์ พระหลายๆ องค์นั้นก็อยากจะเอาท่านไว้อยู่กับท่าน เพราะท่านเป็นคนใฝ่ดี ปฏิบัติดี นิสัยดี มาก แต่หลวงตาท่านบอกว่าขนาดว่าพระองค์นั้นพูดท่านก็ยังเฉยอยู่ ก็ไปหาญาติโยมมาช่วยโน้มน้าว แต่หลวงตาท่านบอกว่าท่านตั้งใจไว้แล้วว่าอย่างไรก็ต้องไปหาหลวงปู่มัน อย่างไม่รู้ก็ต้องไปหาหลวงปู่มัน ท่านถึงลาทั้งหมดไปหาหลวงปู่มัน เวลาไปถึงหลวงปู่มัน เห็นไหม หลวงปู่มันบอกว่า

“มหา มหามาหานิพพานใช่ไหม? นิพพานไม่ได้อยู่บนอากาศ นิพพานไม่ได้อยู่ในตำรา นิพพานไม่ได้อยู่ในสรรพสิ่งในโลกนี้ นิพพานมันอยู่ที่ใจ”

แล้วใจมันอยู่อย่างไร? นี่เวลาหลวงปู่มันท่านเทศนาว่าการให้ฟังเชื่อมันมากเลย พอเชื่อมันมาก เออ มีคนแก้ความสงสัยของเราแล้ว ฝากชีวิตนี้ไว้กับครูบาอาจารย์องค์นี้เลย นี่แล้วท่านปฏิบัติมา เวลาปฏิบัติมา หลวงปู่มันท่านยังบอกเลยบอกว่าสิ่งที่เราศึกษา มา พุทธวจนะ พุทธวจนะ เวลาหลวงตาท่านจบบรรพมาใช่ไหมท่านบอกว่า

“ท่านมหาเรียนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานี้มันประเสริฐมาก ฉะนั้น ประเสริฐขนาดไหนนะเกิดใส่ศิระไว้ก่อน เกิดใส่ศิระไว้แล้วเก็บใส่ลิ้นชักไว้ แล้วลั่นกุญแจไว้อย่าให้มันออกมา ถ้าออกมา เวลาปฏิบัติไปมันจะเตะมันจะถีบก้น”

มันจะเตะมันจะถีบก้น หมายความว่าเรานี้รู้หมดแล้ว เพราะศึกษามันจบ ชัมมจักกฯ สวดชัมมจักกฯ บทเดียวมันก็จบแล้ว ทางนี้ไม่ควรเสพสองส่วน กามสุขัลลิกานุโยค อุตตกิลมถานุโยค ให้มันสมาธิมาปฏิบัติ เวลาปฏิบัตินี้มรรค ๘ มัคโคทางอันนอก ปฏิบัติชัมมจักกฯ ก็จบหมดแล้ว แล้วปฏิบัติมันไปได้ไหมล่ะ? มันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้เพราะมันเตะมันถีบก้น มันเตะ มันถีบก้นเพราะอะไร? เพราะเรายังกิเลสใช่ไหม? เราก็บอกไอนี้เป็นสมาธิใช่ไหม? อันนี้เป็นมรรคใช่ไหม? มันมีไปหมด มันขัดแย้งกัน ท่านถึงบอกว่าให้วางไว้ก่อน แล้วปฏิบัติไป ถ้าปฏิบัติไปแล้วนะ ถึงที่สุดแล้วมันจะเป็นอันเดียวกัน

แล้วหลวงตาท่านปฏิบัติไปนะ เวลาท่านปฏิบัติไปท่านบอกว่าตอนที่โรคเจ็บอกนี้มันเสวยอารมณ์แล้วมันก็ปล่อย มันเสวยอารมณ์แล้วมันก็ปล่อย เอ๊ะ ถ้าปล่อยอย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ ท่านบอกว่านี่บุญของปริยัติ เพราะท่านเป็นมหายาน “ถ้าอย่างนี้” คือสงสัย ถ้าสงสัยไม่เอา ไม่เอาก็เอามาเปรียบ เวลาปฏิบัติไป นี่ทำตามพุทธวจนะ ก็ทำตามหมด แล้วกิเลสมันก็อยู่กับใจเรา มันก็อ้างพุทธวจนะ แล้วมันก็จะชักนำเราไป

ฉะนั้น

ถาม : ในการปฏิบัติทำตามพุทธวจนะมันจะถึงที่สุดได้ไหม?

ตอบ : แน่นอน ทำตามพุทธวจนะสำเร็จแน่นอน ทำตามพุทธวจนะสำเร็จแน่นอนเลย แล้วกิเลสมันฟังไหมล่ะ? เวลาคนบวชนี่นะ ทุกคนบวชเป็นพระทุกคนปรารถนาเป็นพระอรหันต์หมดเลย แล้วพอบวชมาแล้วสึกหมดเลย นี่ตั้งใจเต็มที่เลย สึกเกือบหมดเลยเหลือไม่กี่องค์ หลวงตาท่านบอกว่าพระที่วัดป่าบ้านตาดเยอะมากเลย

ออกไปแล้วนะหายหมดเลย ไม่รู้ว่าหายไปไหนหมด ท่านพูดประจำออกจากบ้านตาไป นี่หายเกลี้ยงเลย ไม่เหลือสักองค์ ใครเอาไปกินหมดไม่รู้ ท่านบอกนะใครเอาลูกศิษย์ท่านไปกินหมดไม่รู้

นี่ขนาดทำตามพุทธวจนะด้วย มีครูบาอาจารย์คอยบอกชี้แนะด้วย แล้วมีครูบาอาจารย์คอยตามกำกับตรวจสอบด้วย มันยังไปไม่รอดเลย มันยังโดนเอาไปกินหมดเลย ฉะนั้น ถ้าไม่ทำตามครูบาอาจารย์เลย ฉะนั้น คำว่าทำตามครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ อย่างเช่นหลวงปู่มั่น หลวงตา อย่างเช่นครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านมีประสบการณ์จริง ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่ไม่มีประสบการณ์จริง ไอนั้นมันก็เลวร้ายกว่าอีก เลวร้ายกว่า เห็นไหม ธรรมของพระพุทธเจ้าก็อย่างหนึ่ง เขาก็บอกไปอีกอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น พุทธวจนะเราก็สงสัยแล้วนะ คุณใใครอ่านพระไตรปิฎกมางนะ เพราะอะไร? เพราะในพระไตรปิฎกมันก็เหมือนครูบาอาจารย์เรา ครูบาอาจารย์เราสอนนะ อย่างเช่นพระบวชใหม่ พระบวชใหม่นะ พระบวชใหม่จะทนคำสอนได้ยาก นี่พระบวชใหม่ ในนวกิยาวาทบอกไว้เลย พระบวชใหม่จะทนคำสอนได้ยาก เพราะเขาติดนิสัยของคฤหัสถ์มา แล้วสมณสาธูปควรทำอย่างไร ถ้าสมณสาธูปควรทำนะ แม้แต่สมณสาธูปก็มาฝึกหัด พระบวชใหม่ทนคำสอนได้ยาก

ฉะนั้น เวลาพระบวชใหม่มา คำว่าทนคำสอนได้ยากมันก็เหมือนกับทารกเพิ่งออกมา พอทารก เราจะเลี้ยงทารก เราจะสอนทารกอย่างไร แล้วพอมันสัก ๑๐ ขวบนี้ สอนอย่างไร? พอเป็นวัยรุ่นจะสอนอย่างไร? พออายุมันสัก ๓๐-๔๐ มันยิ่งเถียงใหญ่เลย ตอนนี้วัยทำงานมันหาเงินได้แล้ว มันยังไม่ฟังพ่อแม่มันเลย แล้วเวลามันแก่มันแต่่าขึ้นมาแล้ว ไม่ใกล้ฝั่งนะมานั่งคอตกมันทำอย่างไร?

ฉะนั้น เวลาคำสอน เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริง เวลาท่านสอนนะท่านสอนเล็กๆ ท่านสอนภิกษุบวชใหม่ เห็นไหม ก็ต้องสอนข้อวัตร สอนให้ยึดหลักให้ได้ เหมือนกับเด็กเลย เด็กนี่นะ อนุบาลนะถ้ามันศึกษามา ภาษามัน การคำนวณคินะ พอมันเรียนขึ้นไปมันจะเรียนได้ดีมากเลย ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนท่านสอนอย่างนั้น ฉะนั้น บอกว่าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะมันก็เป็นเรื่องหนึ่ง ถ้าครูบาอาจารย์ไม่จริงนะ

มันไม่ใช่พุทธวจนะ มันเป็นการที่กิเลสมันนำ แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะมันจะ
ในพุทธวจนะ

คำว่าในนะ ในหมายความว่าเวลาหลงตาท่านไปที่คอยธรรมเจดีย์ ท่านชำระ
อวิชชาของท่านได้ ท่านกราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า ท่านกราบอะไรนะ? ท่าน
กราบถึงความซาบซึ้ง หลวงปู่มั่นท่านบอกว่าที่หนองอ้อโคนต้นไม้ใหญ่ เวลาจะออกมา
ละล้าละลึ่งนะ เวลาหลวงปู่ขาวท่านบอกว่าท่านอยู่โคนต้นไม้เหมือนกัน เวลาท่านจะ
ออกจากที่นั่นมันฝึใจ โอ้ย มันมีความซาบซึ้ง

นี่หลงตาท่านบอกว่าท่านอยู่ที่วัดคอยธรรมเจดีย์ ท่านกราบแล้วกราบเล่า กราบ
แล้วกราบเล่า กราบอะไร? กราบพุทธวจนะ กราบคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ท่านกราบธรรมๆ กราบธรรมที่องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือค้นขึ้นมา แล้ววางธรรมและวินัยคือพุทธวจนะให้เรา แต่
เวลาเราจะปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์โดยปฏิบัติตามพุทธวจนะ ตอนนี่ในการปฏิบัติเขา
บอกว่าพุทธพจน์ๆ ต้องทำตามพุทธพจน์ ทำตามนะ ตอนนี่เขาบอกไว้ใช่ไหม?

เราเป็นคนใช้ใหม่เราก็อยากมีเงินมีทอง มีเงินมีทองเราก็ไปซื้อเครื่องพิมพ์มา
พิมพ์แบงก์กันที่บ้านเนาะ ต่างคนที่บ้านก็มีที่พิมพ์แบงก์คนละเครื่อง ต่างคนต่างพิมพ์
แบงก์ออกมาใช้กันเอง เพราะอะไร? เพราะว่ามันพิมพ์ออกมา พุทธวจนะทำอย่างนั้น
หรือ? พุทธวจนะท่านก็สอนใช้ใหม่ สอนให้เราต้องทำอะไรไถนา เราทำอะไรไถนาขึ้นมา
เราจะมีข้าวกิน เราจะมีอาหารกิน เราจะมีพืชเกษตรเอาไปแลกเปลี่ยนเป็นสินค้ามา สินค้า
มาเราก็ได้เงินได้ทองมา

ในการปฏิบัติขึ้นมาเหมือนกัน พุทธวจนะก็สอน แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา เป็นจริง
ขึ้นมาจะอย่างไร? ถ้ามีครูบาอาจารย์มันมีอธิบายคำสั่งสอนเรา

ฉะนั้น บอกว่า

ถาม : ถ้าเราฟังแต่พุทธวจนะ แล้วปฏิบัติตามพุทธวจนะโดยไม่สนใจคำครูบา
อาจารย์เลย เราจะบรรลุธรรมได้ไหม?

ตอบ : ได้ล้านเปอร์เซ็นต์เลย ถ้าทำตามพุทธวจนะแล้วทำได้จริงนะ แต่ที่นี่เรามีกิเลสใช้ไหม? พอเราทำพุทธวจนะเราก็อ้างพุทธวจนะไง กิเลสมันจะอ้าง อ้างพุทธวจนะเลย ว่าพระพุทธเจ้าว่าอย่างนี้ ถ้าชอบใจอันนี้เป็นพุทธวจนะ ถ้าไม่ชอบใจนะอันนี้มันเจี๊อปนเข้ามา มันเริ่มแยกแล้วนะ อะไรถ้าถูกใจนะพุทธวจนะ อะไรถ้าไม่ถูกใจนะ เพราะอะไร? เพราะกิเลสมันพาทำในพุทธวจนะไง มันไม่เป็นความจริงใจ

แต่ถ้าเวลาหลวงตาท่านไปหาหลวงปู่มัน ขณะมีหลวงปู่มันนะท่านควบคุมอยู่ยังติดสมาธิอยู่ ๕ ปี เวลาหลวงตาท่านบอกว่าหลวงปู่มันลาก ลาก ลากเลยลากออกจากสมาธิ ลากนะลากจิตของท่านออกจากสมาธิมา ลากมาให้ใช้ปัญญาพิจารณาอสุภะ เวลาพิจารณาอสุภะเต็มทีเลยนะท่านก็ขึ้นไปหาหลวงปู่มัน

“นี่บอกให้ใช้ปัญญาแล้ว ให้ใช้ปัญญาแล้ว ตอนนี่ก็ใช้ปัญญาจนไม่ได้นอนเลย ไม่ได้นอนเลย พุทธวจนะทำงานเต็มทีเลย”

ท่านบอกนั่นนะ “ไอ้บ้าสังขาร”

“บ้าได้อย่างไรล่ะ? ถ้าไม่บ้า มันไม่ใช่ปัญญามันก็ชำระกิเลสไม่ได้”

“นั่นแหละมันบ้าสังขาร”

นี่พุทธวจนะทั้งนั้นเลยแหละ แต่เวลากิเลสนะเหมือนคนไข้ คนไข้ นะ คนที่เป็นหมอ เวลาเขาเป็นโรคร้ายไข้เจ็บเขายังต้องไปหาหมอให้หมอรักษาเขา คนที่เป็นหมอ เวลาเป็นโรคร้ายต้องผ่าตัดยังต้องให้หมอผ่าตัดให้หมอ หมอยังผ่าตัดตัวเองไม่ได้ คนที่เป็นหมอ เป็นโรคร้าย ไปหาหมอให้หมอผ่าตัดก็ไปเถียงกับหมอว่าต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนั้น หมอบอกมึงนอนเฉยๆ เอะจะผ่าตัดให้เอง เอ็งนอนเฉยๆ

นี่เวลาเราบอกพุทธวจนะ กิเลสมันอยู่กับเรา กิเลสมันอยู่ในใจเรานี้แหละ เวลากิเลสอยู่ในใจเรา ถ้ามันถูกใจมันก็บอกเป็นพุทธวจนะ ถ้ามันไม่ถูกใจมันก็บอกว่าอันนี้ไม่ใช่ ไม่ใช่ แล้วปัจจุบันนี้คนที่มาสอนพุทธวจนะ พุทธพจน์ๆ นี่ต้องรู้ตัวทั่วพร้อม รู้ตัวทั่วพร้อม คอมพิวเตอร์มันรู้ตัวดีกว่า ไอ้เซฟทีกัทเวลาไฟมามันตัดเลย มันป้องกันไฟไหม้ได้ด้วย เซฟทีกัทมันมีของมัน มันป้องกันไฟไหม้เลย มันตัดให้ทุกอย่างเลย มันเป็นอะไรล่ะ? มันก็เป็นเซฟทีกัทไปตัดไฟไป มันไม่ได้ตัดกิเลสใจ

นี่ก็เหมือนกัน พุทธวจนะ สาธุนะ พระป้านี้ พระที่ปฏิบัติ หลวงตาเวลาท่านบรรลु
 ธรรม ท่านกราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า แล้วหลวงตาเวลาท่านเทศน์นะท่าน
 บอกว่าเวลาเหยียบหัวพระพุทธเจ้าไป ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เหยียบวินัยไป
 คือทำผิด แม้แต่ความซื่อสัตย์กับตัวเองยังไม่ซื่อสัตย์ ถ้าความซื่อสัตย์กับตัวเองมันก็จะไม่
 พุคจาแบบไม่มีเหตุไม่มีผล เวลามุสาโกหกนี่นะมันผิดศีล แต่เนี่ยมันยิ่งกว่าผิดศีลเพราะมัน
 รู้ถูก รู้ผิด แล้วพุดออกไป นี่เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปแล้วแสดงธรรม พุทธวจนะใหม่?

เวลาบอกพุทธวจนะๆ เอ็งรู้จริงหรือ? พุคเรื่องพุทธวจนะแล้วมันเป็นจริงอย่างนั้น
 หรือเปล่า? มันเป็นจริงตามที่พุทธวจนะบอกไว้อย่างนั้นไหม? สติ สมาธิ ปัญญามันเป็น
 อย่างนั้นไหม? ที่ว่าเป็นปัญญาๆ นี่เอาพุทธวจนะมาข้อหนึ่ง แล้วก็ตีแผ่ แล้วก็ตีกระจาย
 เอาพุทธวจนะแล้วก็อธิบายๆ มันเป็นพุทธวจนะใหม่? มันเป็นความจริงอย่างนั้นไหม? ที่
 บอกเป็นพุทธวจนะ แล้วพุดอธิบายมันเป็นอย่างนั้นไหม? ปัญญาที่พระพุทธเจ้า
 ปรรณนา ปัญญาพระพุทธเจ้าที่สั่งสอน ปัญญาที่พระพุทธเจ้าต้องการทำมันเป็นอย่างนั้น
 ไหม? แต่เวลาหลวงปู่มั่นของเรา เวลาท่านพุดออกมา เวลาหลวงตาท่านติดสมาธิ ท่าน
 บอกว่า

“มหา จิตเป็นอย่างไร?”

“สงบดีครับ สงบดีครับ”

จนได้จังหวะ “สงบแบบนี้มันสงบแบบเศษเนื้อติดฟัน”

หลวงตาท่านบอกว่า “ถ้าเป็นเศษเนื้อติดฟัน แล้วสัมมาสมาธิ พุทธวจนะ มรรค ๘
 สัมมาสมาธิของพระพุทธเจ้าว่าอย่างไร? สัมมาสมาธิของพระพุทธเจ้าที่เป็นสมาธิ นี่เป็น
 สัมมาสมาธิ”

หลวงปู่มั่นบอกว่า “สัมมาสมาธิของพระพุทธเจ้า สัมมาสมาธิมันไม่มีสมุทัย
 สัมมาสมาธิของท่านมันมีสมุทัย สมุทัยคือตัดหาความทะยานอยาก สมุทัยคือกิเลส มันมี
 กิเลสอยู่ในสมาธินั้น”

อิม มหานะ เรียนพุทธวจนะมานะ งงเลยละ งง ไปไม่ถูก หมุนเลย งงเลย เอ๊ะ
 น่าจะจริงของท่าน เห็นไหม พุทธวจนะ สัมมาสมาธิฯ สัมมาสมาธิของพระพุทธเจ้าเป็น

อย่างไร? หลวงปู่มั่นบอกว่าสัมมาสมาธิของพระพุทธเจ้าไม่มีสมุทัย สัมมาสมาธิของท่านมีสมุทัยในสมาธินั้น สมาธิกิเลสใด จนท่านแก้ไข

นี่เราจะบอกว่าถ้าไม่ฟังคำสอนของครูบาอาจารย์เลย ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ แต่ในปัจจุบันนี้ครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นธรรมอ้างพุทธวจนะ เห็นใหม่ นี่จิตติดกันไป ไม่ต้องใช้ปัญญา สติถ้าตั้งใจมันจะเป็นสติปลอม มีสติปลอม สติจริงอีกนะ สติตัวปลอม สติตัวจริง ปัญญาตัวปลอม ปัญญาตัวจริง ปัญญาโจร โอ๊ย พุทธวจนะเนาะ พุทธวจนะเป็นอย่างนั้น ครูบาอาจารย์ถ้าไม่เป็นจริงมันก็พุดออกไปด้วยความพินเพื่อ แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์จริงนะท่านให้อุบายได้ แล้วครูบาอาจารย์จริงอยู่กับท่านเถอะ

คนอยู่ใกล้ชิดกัน คิดจะเห็นได้ต่อเมื่อเราอยู่ใกล้ชิดกัน ปัญญาจะเห็นได้ต่อเมื่ออธิบายธรรมะนี้แหละ ถ้าอธิบายธรรมะไม่มีเหตุมีผล อธิบายธรรมะเป็นเหมือนกับวังวนอยู่ในวงกิเลส นี่เราเข้าใจได้ แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะเหมือนเรือวิ่งเข้าฝั่ง ไม่ใช่เรือไม่มีหางเสือ วนอยู่นั้นแหละ หมุนอยู่นั้นแหละกลางทะเล ไปไหนไม่พิน แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่มีหลักมีเกณฑ์นะ เรือมันจะมีหางเสือ จะแล่นเข้าสู่ฝั่ง แล่นเข้าสู่ฝั่งปัญญาของเราจะอยู่ฝั่ง นี่ครูบาอาจารย์ที่เป็นประโยชน์ไฉ

ฉะนั้น

ถาม : ถ้าฟังพุทธวจนะ ปฏิบัติตามพุทธวจนะโดยไม่ฟังครูบาอาจารย์ สามารถบรรลุธรรมได้ไหมครับ

ตอบ : ได้แน่นอน ได้แน่นอน ได้ แต่คนที่ผ่านมาเนี่ยขอคุ้ยคนหนึ่ง มีสักคนใหม่ที่จะไปได้ ยากนัก แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านทุกขัยากแสนเจ็ดหม่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติมาองค์เดียว ตรัสรู้องค์เดียวเนะ นี่สอนตามโลกธาตุ

ครูบาอาจารย์ที่ท่านพินแล้วนะท่านจะมีวิธีการบอกเรา มีวิธีการคอยแนะนำเรา อันนี้เป็นประโยชน์มาก แต่ส่วนใหญ่แล้วครูบาอาจารย์ที่สับสน ครูบาอาจารย์ที่ไม่ได้ประโยชน์อันนั้นก็เยอะ ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วมันยิ่งเหลวไหลใหญ่ แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นความจริง แล้วจะพิสูจน์กันอย่างไรล่ะ? จะพิสูจน์กันอย่างไร? พิสูจน์เราทำสมาธิ

ของใจ เราปฏิบัติเถอะแล้วถามท่าน เราดูเราเห็นมา ถ้าท่านตอบไม่ถูก ไปไหนมาสามวา สองศอก อันนั้นมันงานกระเบื้อง แต่ถ้าเป็นอาจารย์ของจริง ครูบาอาจารย์ที่ดีท่านจะชี้หน้าได้

พุทธวจนะนี้เป็นธรรมและวินัย เป็นศาสดาของเรา เป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก เราเคารพบูชามากนะ พระที่ปฏิบัติมา ถ้าไม่เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เคารพธรรมและวินัย เป็นพระได้อย่างไร? ที่นี้บอกว่าถ้าคำสอนของครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเคารพอยู่แล้ว แล้วท่านปฏิบัติได้ด้วยมัน ยิ่งบอกอุบาย บอกวิธีการ บอกให้เราชนะตัวเอง ชนะกิเลสของเราเอง ไม่ใช่ว่าพอใจที่เป็นพุทธวจนะ ไม่พอใจก็บอกว่าเขาแต่งเติมเข้ามาในพระไตรปิฎก เอาแต่ใจ แล้วทำแต่ความรู้สึกของตัวเอง แล้วก็เลยวนอยู่ในกิเลสไม่ได้ไปไหนเลย ไม่ได้ปฏิบัติไม่ได้ก้าวหน้าเลย

แต่ถ้าเราฟังแล้วเราปฏิบัติ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้วกาลามสูตรไม่ให้เชื่อใคร ไม่ให้เชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น แล้วเราปฏิบัติมันพิสูจน์ได้ไง พุทธวจนะก็สุดยอด แล้วครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงคอยชี้คอยแนะ เหมือนนักมวยมีพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงคอยให้น้ำ คอยให้กำลังใจ คอยให้ทุกๆ อย่าง สุดยอดมากเลย แต่ถ้าพี่เลี้ยงเขาไปเล่นการพนัน แล้วเขาเล่นว่าเราแพ้ด้วยนะ เขาจะหลอกให้เรา ให้น้ำก็ให้น้ำผสมยาสลบ ใ้เราแพ้ ถ้าพี่เลี้ยงของเราไปเล่นพนันไว้เล่นตรงข้าม แล้วคอยขึ้นมาเป็นพี่เลี้ยงเราด้วย ครูบาอาจารย์อย่างนี้ไม่ควรคบ เอวัง